

HA ISTEN VELÜNK, KICSODA ELLENÜNK? PROTESTÁNS FEJEDELMEK

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:* Egyháztörténet, RPI; Bottyán János: Hitünk hősei, Budapest, 1995; Dr. Benke György: Hittan 7. tankönyv, Budapest, 2000)

Bocskai István (1557–1606):

Az első fejedelmi pártfogó, aki Magyarországon a protestánsok vallásszabadságáért harcolt és azt karddal ki is vívta. Szabadságharcért vívott küzdelmében a hajdúk álltak mellette. Olyan szarvasmarha hajtókról van szó, akik a Hajdúságban éltek. A reformáció tanai gyorsan elterjedtek, de ezt minden eszközzel igyekeztek megghiúsítani a jezsuiták és a Habsburgok, akiknek a tanácsadói a jezsuiták voltak. Országgyűlési határozat szerint száműzték a protestáns lelkészeket. Ekkor lépett fel Bocskai az elkeseredett hajdúk, az üldözött protestánsok oldalán. Mivel ő maga a Habsburg udvarban nevelkedett fel, pontosan tudta, hogy a királyi udvarban mennyire nem törődnek a magyar nép dolgaival. Birtokain látta, hogy mennyire elnyomott és kisemmizett a magyar nép. Ezért határozott úgy, hogy vagyonát és tehetségét a magyar nép szolgálatába állítja. Néhány év alatt visszaszorította Bocskai a hajdúkkal a Habsburg csapatokat. 1605-ben Szerencsen kimondták a protestánsok katolikusokkal való egyenlőségét. 1606-ban pedig a bécsi békében Rudolf király biztosította a protestáns vallásszabadságot. A hajdúknak a Debrecen környéki birtokaira letelepítette, és nemességet adott nekik. A közös nemzeti érdekért a nemzetet összefogásra buzdította. A magyarok Mózesének is nevezik Zászlóira ezt íratta: „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?” (Róm 8, 31)

Bethlen Gábor (1580–1629):

Erdélyben nevelkedett, az erdélyi fejedelem udvarában apród volt. 33 évesen választották Erdély fejedelmévé. Az ország más részén élő protestánsok a Habsburg és a római elnyomás miatt Erdélytől kértek segítséget. Bethlen Gábor hadba indult a protestánsok védelme érdekében. 1620-ban lett Magyarország királya. A Habsburg udvar békét kötött vele, amelyben a bécsi béke előírásait megerősítette. (1621 Nikolsburg) Az egyházi életet sokféle adománnyal támogatta. A lelképásztoroknak nemességet adományozott. Egyházi iskolákat támogatott. Diákoknak adott támogatást a tanulmányaikhoz. Vállalta Bibliák, énekeskönyvek kiadásának a költségeit. Támogatta Szenci Molnár Albert tudományos munkásságát. Javarészt az ő költségein került kiadásra Kálvin Intitutiójának fordítása 1624-ben. Bibliáját a háborúba is magával vitte, órákig olvasta. Református hittudósai segítségével kidolgozta a fejedelmi felségjog elvét. Ezek szerint a fejedelem Isten kegyelméből uralkodik, ezért nem kell félnie a csatákban sem, mert a fejedelem életét Isten őrzi. Halálakor beszélni nem tudott már, de a Biblia szavait vetette papírra: „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?” (Róm 8, 31)

I. Rákóczi György (1593–1648):

Erdélyi fejedelem volt, akit Bibliás fejedelemnek is neveztek. Két hatalmasság szorításában a protestáns vallásszabadság védelmezője lett. A Habsburgok szemében a protestáns vallás a magyar vallás volt. A törökök segítették a fejedelemség elnyerésében és megerősítésében. II. Ferdinánd seregét Rakamaznál legyőzte. Az itt zsákmányolt ágyúkból harangot öntetett. Ezeket hívják a Rákóczi-harangoknak. Debrecenben, Sárospatakon szólnak. 1645-ös linzi békében elérte, hogy a vallásszabadságot a jobbágyokra is kiterjesszék, visszaszerezte az elvett

protestáns templomokat. Nagyon puritán életvitelt folytatott, de az egyházakat bőkezűen támogatta. Iskolákat, templomokat építtetett, lelkészek és tanítók fizetését adta, úrvacsorai edényeket adományozott. Énekeskönyveket nyomtattatott. Kálvin Institutioját magyarul megjelentette. Hatalmas mennyiségű könyvet gyűjtött össze, melyet később családja a sárospataki kollégiumnak ajándékozott. Rendszeresen olvasta a Bibliát, a hagyomány szerint 32-szer. Jelmondata volt: „Nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.” (Róm 9,26)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(**Felhasznált irodalom:** Bölcsföldiné Türk Emese – Kerekes Szabolcs: Serdülők a gyülekezetben, in: Siba Balázs – Szabóné László Lilla – Pángyánszky Ágnes (szerk.): Együtt a hit útján – Gyülekezetpedagógiai kézikönyv, Kálvin Kiadó, Budapest, 2019, 177–213.)

A protestáns fejedelmek a bátor kiállás, a választott értékek felvállalásának mintaképei. Nagyon fontos, hogy az Istenhez tartozás felvállalásában a hittan csoportban, az egyházi iskolában, a gyülekezetben megerősítést kapjon a tanuló. A személyes kapcsolatok, a közösséghez tartozás érzése megtartó erőt jelent a hitben való megmaradásban, formálódásban is.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Vállald fel, hogy Istenhez tartozol!

Kognitív: A protestáns fejedelmek (Bocskai I; Bethlen G; I. Rákóczi Gy.) harcain keresztül annak a bemutatása, hogy akinek Isten Igéje fontos, az harcolni is képes érte.

Affektív: A jó ügyért való cselekvés attitűdje és érzelmi háttere.

Pragmatikus: A tanulókkal való közös gondolkodás abban, hogy napjainkban milyen élethelyzetekben kell és lehet Isten Igéje mellett kiállni.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszkö z, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>1. Beszélgetés: TK bevezető része alapján: Református címer értelmezése Mit jelentett a rajta szereplő ige a fejedelmek számára?</p> <p>2. Mit jelenthet ez az Ige mai helyzetekben? MFEI 5. csoportmunkában helyzetek átgondolása</p>	<p>TK Beszélgetés arról, mit üzen a református címer és a rajta szereplő igevers</p> <p>MFEI 5. feladat Olyan helyzetek átélésének segítése, amikor a tanuló Istenre hagyatkozhat</p>
Feldolgozási javaslat	<p>1. A 3 protestáns fejedelem</p> <p>MFEI 1.: idővonalon Tetteik, művük: TK szövege</p>	<p>TK MFEI 1. 2. 3. feladat</p>

	<p>MFEI 2.: idézetek értelmezése Bocskai és Bethlen tollából</p> <p>MFEI 3.: a 3 békekötés összefüggése és jelentősége</p> <p>2. Ha te lennél...</p> <p>MFEI 4.: Mondj beszédet egy fejedelem nevében!</p> <p>Beszéljük meg: Vajon rád milyen ügyet bízott Isten? Hogyan tudsz-kitartani amellet, amit fontosnak látsz?</p> <p>3. Énekjavaslat: Siess, keresztyén... (TK 15. ének), Semmit ne bánkódjál (RÉ21 581. dicséret)</p>	<p>Rámutatás Bocskai István, Bethlen Gábor és I. Rákóczi György fejedelmek jelentőségére</p> <p>MFEI 4. feladat Annak segítése, hogy a tanuló átérezze az Istentől kapott küldetés, feladat felelősségét és az ahhoz szükséges bátorságot</p>
Munkáltatás	<p>Készítsünk névjegykártyát Bocskai István és Bethlen Gábor számára!</p> <p>Szerepeljen rajta néhány olyan dolog, amelyről felismerhető a személy. Lehet rajzos szimbólum is. Ha minden egyháztörténeti személyhez készítünk névjegykártyát a téma során, használhatjuk a kártyákat az óra eleji ismétlésekhez, játékos összefoglaláshoz is.</p>	
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 86–87. oldal

A képen látható:

- Fénykép: a református egyház címere
- Fénykép: Bocskai viseletbe öltözött ifjú
- Fénykép: Bocskai István szobrának fényképe
- Fénykép: A kolozsvári kollégium épületének részlete

A szöveg: Ismeretközlő szöveg: Bocskai István, Bethlen Gábor életük, munkásságuk.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. Képolvasási javaslat:

- Figyeljétek meg a református egyház címerét! Mi látható rajta? Mit jelképeznek?
- Hogyan néz ki a Bocskai öltözék? Figyeld meg!
- Nézd meg Bocskai István szobrát! Mit tudsz Bocskai Istvánról?

- Nézd meg a kolozsvári kollégium épületének részletét, amit 1622-ben adott át Bethlen Gábor a reformátusoknak a Farkas utcai templommal együtt. Nézz utána az interneten! Mit tudtál meg az épületről és a benne folyó munkáról?

2. Szövegelemzés

- Mikor élt Bocskai István? Milyen jellemzői voltak annak a kornak?
- Mikor választották fejedelemmé? Kik voltak a hajdúk? Hogy kapcsolódtak a fejedelemhez?
- Milyen szerepe volt Bocskainak a bécsi béke megkötésében? Mit biztosított ez a béke?
- Ki volt Bethlen Gábor? Mikor választották királlyá? Milyen békekötés kötődik a nevéhez?
- Mit tartott fontosnak Bethlen Gábor? Miket tett?
- Miért nevezték el őt „nagy fejedelemnek és a református fejedelemnek”?

Feldolgozáshoz:

Bocskai Debrecen környéki birtokain telepítette le a hajdúkat, s nemességet adományozott nekik. E vidék neve ma is „Hajdúság”. Több településnév is emlékeztet erre. Ismersz-e ilyen településneveket?

A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv (RÉ21): 313. dicséret: Megáll az Istennek Igéje

Református Énekeskönyv (RÉ21): 285. dicséret 3–5. versei: Gerjeszd fel igédnek

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 233. 1. 3–4. 6–7. versei: Semmit ne bánkódjál (dall. RÉ21 581. dicséret)

Hittankönyv: 12. 4–5. versei: Őneki minden jól énekeljen: 47. zsoltár (+RÉ21, BS, DU)

Hittankönyv: 15. 1. 3–5. Siess, keresztyén: 227. dicséret (+RÉ21, BS)